

Uitdagingen voor de overheidspensioenen

De overheidspensioenen stonden de voorbije jaren meermaals onder druk. Als vakbond stonden we telkens weer op de bres om het specifieke stelsel van de overheidspensioenen van ingrepen te vrijwaren. Soms waren acties nodig. Tot op vandaag zijn we erin geslaagd zware ingrepen te vermijden. De jongste jaren konden we met onderhandelingen onze pensioenbelangen verdedigen en waren acties niet nodig.

Uitgesteld loon

Al in de eerste helft van de negentiende eeuw kreeg het overheidspersoneel een gunstiger socialezekerheidsstatuut dan de overige werknemers. Dat had veel te maken met het concept dat men destijds had over de 'ambtenaar'.

In 1844 waren bewindslieden van oordeel dat het loon van ambtenaren geen beveliging inhield tegen de oude dag. Het Rijk moest dus zelf instaan voor het levensonderhoud van zijn oudgedienden.

Diezelfde redenering verklaart ook waarom de rustpensioenen van personeelsleden van provincies, gemeenten en andere openbare instellingen ten laste vallen van hun respectieve begrotingen.

De wetgever had destijds tot doel de ambtenaar te belonen voor zijn loyaleiteit en discretie, hem te beschermen in zijn activiteiten door hem een onafhankelijkheid te garanderen en een decent levensniveau, ook na de pensionering, te garanderen. Het pensioen moest daarom toelaten te voorzien in de toekomstige behoeften van de betrokken personeelsleden.

De wetgever beschouwde de wet van 1844 daarom als een bezoldigingswetgeving en

niet als een sociale of economische wet. Het pensioen werd beschouwd als een loon voor bewezen diensten. De ambtenaar wordt dus vergoed met zijn wedde zolang hij zijn functie uitoefent en door zijn pensioen na de stopzetting ervan. Het principe van het uitgesteld loon was daarmee meteen gelegd.

Dat principe is zowel de basis voor de specifieke manier van berekenen van het pensioen, op basis van de recente lonen, als voor de automatische koppeling aan de evolutie van de (maxima van de) lonen van de actieve personeelsleden.

Sommigen voeren aan dat de filosofie van het uitgesteld loon in vraag komt naarmate de lonen in de overheidssector een inhaalbeweging maken en een aantal loonsbestanddelen, zoals eindejaarspremie en vakantiegeld toegroeien naar of gelijkgesteld worden met de algemene sociale wetgeving.

We verzetten ons daartegen. De redenen die aan de basis liggen van de filosofie van het stelsel van de overheidspensioenen, gelden nog altijd. Ingrijpen op die regeling zou eigenlijk neerkomen op het organiseren van de verarming van het overheidspersoneel op het ogenblik van de pensionering. Bij de uitwerking van het loonbeleid en marktvergelijkingen over loonontwikkelingen wordt het

voordeel van de vaste benoeming mee in rekening gebracht.

Het overheidspensioen blijft ook het enige loon van de gepensioneerde ambtenaar. Dat in tegenstelling met de privésector, waar meer en meer beroep wordt gedaan op aanvullende pensioenen.

Aantal gepensioneerden in ons land

In 2004 telde België 204.133 gepensioneerden, of 19 % van de bevolking.

Door hun hogere levensverwachting maken vrouwen proportioneel meer deel uit van de groep oud-gepensioneerden dan mannen.

In verhouding zijn er drie keer meer oud-gepensioneerden die een rustpensioen combineren met een overlevingspensioen, als recent gepensioneerden. Het eigen rustpensioen is veel belangrijker bij de recent gepensioneerden.

De verdeling van de gepensioneerden over de pensioenstelsels weerspiegelt de verdeling van de voormalige actieve bevolking over de verschillende sociale statuten. (zie grafiek op de volgende bladzijde)

Demografische schommelingen spelen daarbij een belangrijke rol.

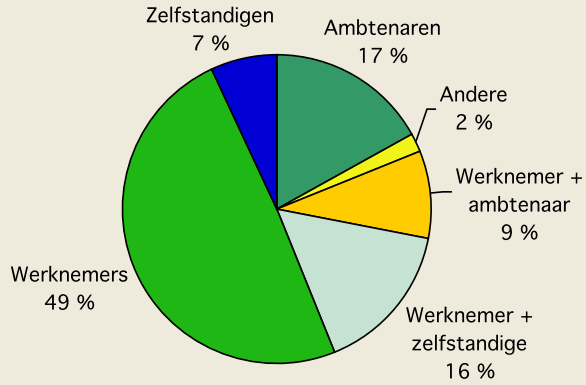
In de jaren '60 was er een snellere aangroei van de potentiële pensioenbevolking.

In de periode 1970-1985 was er dan weer een tragere aangroei, omwille van de periode rond de Eerste Wereldoorlog.

Vanaf 1985 deden de effecten van een babyboom in de jaren '20 zich gevoelen in het aantal gepensioneerden.

Maar er zijn ook andere factoren. De levensverwachting van de mensen neemt toe.

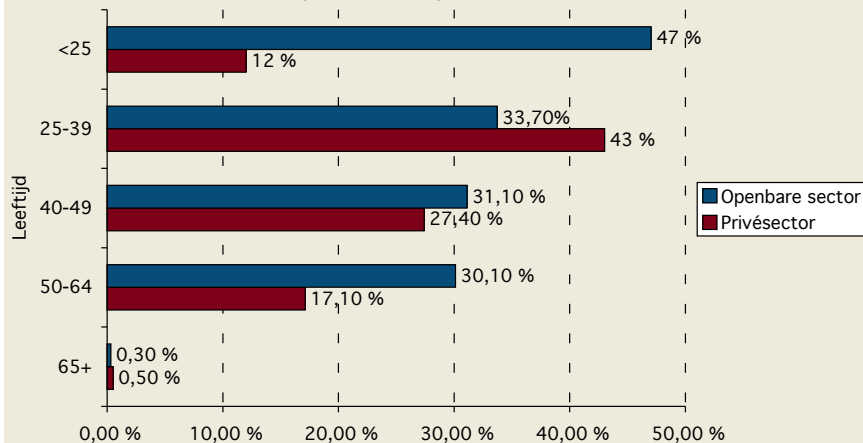
Aantal rustpensioenen per stelsel - 2004

Aantal pensioenen via PDOS	2002	2003	2004	2005	2006
Rustpensioenen	309.700	327.786	324.207	336.540	346.498
Rijkspersoneel en gelijkgestelden	96.779	99.238	101.836	104.577	107.791
Gesubsidieerd onderwijs	83.301	87.270	91.524	95.384	100.678
Bedienaars van de erediensten	2.493	2.510	2.520	2.495	2.469
Openbare instellingen (wet van 28-04-1958)	8.980	10.196	10.490	10.843	11.440
Leger en ex-rijkswachter	39.735	39.274	38.837	38.359	38.202
Geïntegreerde politie	1.065	3.215	2.858	3.663	4.796
Regieën (K.B. 117 van 27-02-1935)	14.366	13.832	11.682	11.711	13.030
Gewezen kaders in Afrika	3.719	14.366	3.406	3.229	3.077
Gemeenten (gemeenschappelijk regime)	26.584	27.930	28.861	33.566	31.021
NMBS	24.834	24.469	24.265	24.219	25.163
VMW	1.240	1.260	1.286	1.280	1.324
Provincies	6.604	4.226	6.642	7.214	7.507
Overlevingspensioen	111.807	111.103	111.998	112.516	117.902

Bron: Begroting van ontvangsten en uitgaven 2008/algemene toelichting – gegevens PDOS.

Vergelijking leeftijdsstructuur werknemers openbare en private sector

Bron: RSZ - Cijfers 30.9.2006 – zonder RSZPPO

De participatiegraad op de arbeidsmarkt is onder meer door de intrede van vrouwen op de arbeidsmarkt gestegen. Dat doet later het aantal gepensioneerden toenemen. In recente berekeningen gaan demografen uit van een toename van het aantal jongeren. Demografische hypothesen worden voortdurend bijgesteld.

Aantal gepensioneerden in de overheidssector

De tabel hiernaast geeft de evolutie weer van de jongste jaren van het aantal pensioenen in de overheidssector.

Leeftijdsstructuur overheidspersoneel

Inzake pensioenen staat altijd de lange termijn voorop. Beslissingen van vele jaren geleden, zoals bijvoorbeeld de aanwervingen, laten vandaag hun effect voelen op de pensioenen.

Wat de overheidssector aangaat, gaan vandaag meer vastbenoemden met pensioen in vergelijking met enkele decennia terug. Dat komt omdat vanaf de zestiger jaren heel wat ambtenaren werden aangeworven, het onderwijs verder werd uitgebouwd, enz. Diegenen die in 1965 en nadien zijn aangeworven, gaan nu ongeveer met pensioen.

Het personeelsbestand van de openbare sector heeft een oudere leeftijdsstructuur dan het personeelsbestand van de privésector. (zie figuur).

In de periode 2006-2009 voorziet PDOS een instroom van 13.500 nieuw gepensioneerden. In de periode 2010-2015 zou die plafonnieren op 14.500 à 15.000 nieuwe dossiers per jaar. Daarna zou de instroom weer langzaam afnemen.

De leeftijdsstructuur van het overheidspersoneel zal ervoor zorgen dat, als de overheidsuitgaven voor pensioenen pieken, de golf van pensioneringen in de overheidssector eerder zal wegebben.

RM ■

BRON

Uitdagingen voor de overheidspensioenen, FSCOD-studiedag, 12 juni 2008